GAZETA

Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj W. Dekera i Spółki. — Redaktor: A. Wannowski.

№ 265. — W Piątek dnia 11. Listopada 1836.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dn. 8. Listopada.

Wyjechał ztąd: W. Xiążęcy Meklenburg-Schwerinski Rzeczywisty Tajny Radzca, nadzwyczajny Poseł i pełnomocny Minister przy dworze tutejszym, Hr. Hessenstein, do Meklenburga.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Z Paryża, dnia 31. Października.

Rząd ogłasza następujące telegraficzne depesze: „Bajonne, dnia 29. Października. Nadeszły wiadomości z głownéj kwatery Karolistów; dnia 27. przypuszczą szturm do Bilbao. Los przeznaczył zbiegów Algierskich jako najpierwszych przy uderzeniu. Cytadelle Begona i Sain Augustin zdobyte; jeden Portugalsko-Karolistowski Generał zginął a Montenegro raniony. Morze wzburzone, tylko lądem zachodzi komunikacya." — „„Toulouse, dnia 29. Października. Karoliści wtargnęli do doliny Arant. Krystyniści broniący wnijścia do niéj, doznali porażki; wielu mieszkańców z miasta się wynosi.

W piśmie z Bajonne z dnia 27. wyrażają: „Mówią o nowéj Karolistowskiéj wyprawie, mającéj pod wodzą Basilio Garcii z Nawarry wyruszyć. Zresztą pytaniem jeszcze, czy Villareal zniechęcony tém, że oblężenie Bilbao Generałowi Eguja polecono, na to zezwoli. Jeżeli doszłe nas wiadomości są prawdziwe, to ułożono w główněj kwaterze Karolistów następujący plan na przyszłą zimę: Przed upływem roku bież. chcą wszelkie zgromadzić pieniądze, które Gomez, Sanz i inni szefowie Karolistów na wyprawach swoich zabrali. Przedewszystkiem żadnych ofiar szczędzić nie będą, aby Bilbao zdobyć, gdzie Don Carlos zimę ma przepędzić."

Z dnia 1. Listopada.

Z Bajonny piszą z dnia 27. m. b.: „Oblężenie miasta Bilbao rozpoczęło się dnia 25go o 4téj godzinie zrana. Karoliści ustawili w kościele Begony bateryą, z któréj 4 palnemi materyałami napełnione bomby do miasta rzucali. Karoliści są panami rzeki i zabrali już 3 statki nieprzyjacielskie; na jednym z tych znaleźli depesze dla Generała Evansa, nie mającego, jak się zdaje, zamiaru opuszczenia St. Sebastianu."

Pod względem podanych wczoraj urzędowych depesz uważa dzisiejszy Messager: „Zdobycie cytadel Begona i Saint-Augustin niczego jeszcze nie dowodzi; przy zajęciu pierwszéj z wspomnionych twierdz został Zumalacarregui ciosem śmiertelnym ugodzony

i wiemy, że Karoliści, lubo stanowisko to dzierzyli, jednak oblężenia miasta odstąpić musieli. Co się domniemanéj cytadelli Saint Augustin dotycze, uważamy, że to tylko zewnątrz miasta leżące koszary, nie mające żadnego znaczenia.

Z dnia 2. Listopada.

Wczoraj po południu o 3. godzinie, w godzinę po odejściu poczty, wyszedł nadzwyczajny dodatek do Monitora z następującą wiadomością: „O godzinie 11téj przed południem. Rząd odebrał wczoraj (d. 31. Paźdz.) wieczorem następującą telegraficzną depeszę, którą mgła przerwała:

„„Strazburg, d. 30. Paźdz. o 8½ zrana. Dzisiaj zrana o godz. 6. przeciągał Ludwik Napoleon, syn Xiężny Saint Leu, który Pułkownika artylleryi Vaudray miał w swojém zaufaniu, ulice Strazburga z częścią.....""

NB. Podkreślonych słów nie rozumieją a nastająca mgła nie dozwoliła ani sygnalizować depeszy, ani zdania wątpliwego objaśnić.

P. Franqueville, Adjutant Generał-Porucznika Voirol, przywiózł tu następujący raport Generała swego:

„„Panie Ministrze. Depesza moja telegraficzna zawiadomiła JW. Pana o karygodnym zamachu młodego Ludwika Bonapartego i o uśmierzeniu onego. Młodzieniec ten, otoczony kilku awanturnikami, między którymi też komendant Parquin w mundurze generalskim i Pułkownik 4go pułku artylleryi, Vaudray się znajdował, usiłował władze wciągnąć do spisku swego. Kazawszy przyaresztować prefekta otoczył mieszkanie moje kanonierami. Pikiet przez Pana Parquin komenderowany stanął w pokoju moim; ale kilka innych żołnierzy, usłuchawszy głosu honoru i powodowani uczuciem powinności oswobodzili mię, którym się natychmiast do cytadelli udał, gdzie waleczny i wierny pułk 16. piechoty, który Xięcia naszego w obozie pod Compiègne z takiém uniesieniem witał, stał załogą. Nadzieja moja mnie nie zawiodła; załoga cała jęła się oręża i przyaresztowała kanonierów 4go pułku, co na chwilę od powinności swojéj od wieść się dali. Na czele 16 pułku wjechałem do miasta, gdzie Prefekta tymczasem już na wolność puszczono. Równocześnie udał się Ludwik Napoleon z Pułkownikiem Vaudray i szczupłą garstką wiernych sobie stronników do koszar Finkmatt, gdzie waleczny 46. pułk stoi; nadaremne były usiłowania wszelkie aby zachwiać w tym pułku zasady wierności. Pułkownicy Tailandier i Pallot zdołali w chwili jednéj przekonać żołnierzy, że ich łudzą, a ci przytrzymali natychmiast młodego Bonapartego a z tych nędzarzy, co mu towarzyszyli, zdarli godła honorowe. Wojsko okazało przy téj sposobności chwalebny ze wszech miar sposób myślenia i niezachwiane do tronu N. Króla przywiązanie. — Pułkownik Vaudray oświadcza, że prócz niego samego i Ludwika Bonapartego nikt o tym spisku nie wiedział. Sądy już mają swoje instrukcye i wszystkich chwycono się środków, aby spokojność utrzymać. Jestem jeszcze za nadto wzburzony, ażebym mógł JW Panu dokładniejszych udzielić wiadomości; Adjutant mój, P. Franqueville, który jaknajchwalebniéj przy tém zdarzeniu postąpił i którego łasce Króla Jmci przy téj sposobności polecić proszę, uzupełni to, com pominął."

Bon Sens donosi: „Hrabia Lipano zostaje pod ścisłą strażą. Cała policya się krząta. Ordynansi konni przewożą rozkazy do wszystkich koszar, gdzie wojsko dzisiaj konsygnowane."

Słychać, że Xiążę Orleans w ciągu dnia dzisiejszego do Strazburga się uda.

Rząd podaje dzisiaj następujące telegraficzne depesze: „Bajonne, dn. 31. Października o 3½ po południu: Karoliści za zbliżeniem się Espartery odstąpili dnia 29. Października oblężenia Bilbay. Eguja wyruszył naprzeciw niemu." — Bajonne, dnia 31. Października o godzinie 11. Pismo prywatne z Madrytu z dnia 26. donosi, że goniec nadzwyczajny wiadomość tam przywiózł, iż Alaix Gomezowi 1200 piechoty, 2 szwadrony jazdy i 2 działa między Pozo blanco i Montoco odebrał."

Hiszpania.

Z Madrytu, d. 24. Października.

Dnia dzisiejszego zagaiła Królowa Regentka osobiście posiedzenia Kortezów odczytaniem mowy od tronu. N. Pani była bardzo blada i czytała mowę swoję tak przytłumionym głosem, iż nikt ani słowa zrozumieć niemógł. Mowa była tak nadzwyczajnéj obszerności, że odczytanie onéj przez przeszło 3 kwadranse trwało.

Portugalia.

Do Berlina nadeszły z Lizbony wiadomości aż do dn. 16. Października. Organ przeważającego stronnictwa, Nacional, mówi z wielką ostróżnością o spełzłym na niczém planie reakcyjnym, a szczególniéj o domniemaném uczestnictwie Królowéj i Xięcia Ferdynanda, i na tém całą swoję powieść ogranicza, że Xiążę ten odbył przegląd piątego pułku strzelców, na współdziałanie którego w sprawie téj najbardziéj liczono, i przyjęty został żywemi okrzykami: Niech żyje Królowa i Konstytucya! Jeden tylko Adjutant-Major pociągnięty był z powodu podobnego ku-

szenia się do odpowiedzialności, lecz i o tym Nacional w nader łagodny wyraża się sposób. Zdaje się także, że prassa oppozycyjna nie uległa w skutek tych wypadków żadnemu ograniczeniu; a ton jéj dzienników jest owszem gwałtowniejszy prawie niż był dawniéj. — Postanowienie, zwołujące Kortezów na dzień 28. Stycznia r. p. i oznaczające wybory tychże, składa się z 64ch artykułów i zostało d. 12. Października w Diario do Governo wydrukowane. Guerylasowie znanego Remechidy, mniéj liczni, jak się zdaje, niż powszechnie sądzono, mieli podług dzienników lizbońskich pod Zambuzeirą znaczną ponieść klęskę, a naczelnik ich wraz z synami swymi ledwo zemknąć zdołał. Pomyślność oręża Gomeza w Andaluzyi nabawia przeciwnie Lizbończyków wielkiéj niespokojności. — System oszczędzeń w wszystkich wydziałach administracyi był jeszcze wyłącznym przedmiotem obrad i rozmów, i głoszono, że w przyszłości przy końcu każdego miesiąca ma być do wiadomości publicznéj podany wykaz sum przez skarb spłaconych. Zresztą spokojność zupełna panowała w Lizbonie.

Szwecya.

Z Chrystyanii, dnia 23. Października.

Nowo mianowany Namiestnik Królewski, Hrabia Wedel Jarlsberg, zagaił tu d. 20. b. m. posiedzenie nadzwyczajnego Sejmu norwegskiego.

Niderlandy.

Z Hagi, dnia 26. Października.

Kommissya obu Izb Stanów powszechnych podała dziś Królowi Jmci adres odpowiedni na mowę z tronu.

J. K. M. Xiążę Oranii wyjechał dn. 23. b. m. do głównéj kwatery w Tilburg.

Niemcy.

Gazety Niemieckie zamykają następujący list z Berlina z dnia 30. Października: „Pod względem skutków, jakie pociągnęły za sobą ostatnie wypadki w Madrycie i w ogóle w całéj Hiszpanii, co do wzajemnych stosunków dyplomatycznych, dowiadujemy się, iż sprawujący w Madrycie obowiązki pruskiego Ajenta rządowego, Pan Jänisch, który tam tylko jeszcze sam pozostał po wyjeździe Posła pruskiego Pana Liebermann i Sekretarza poselstwa, wkrótce także wróci do kraju swego. Potrzebne wydawanie paszportów i wizowanie papierów załatwiać będą urzędnicy poselstwa pewnego dworu przyjacielskiego. Podobnież ma się rzecz co do Lizbony. Pozostała jednak w Hiszpanii pewna liczba konsulów pruskich.

Z Frankfurtu n. M., d. 1. Listop.

Podróżni cotylko przybywający z Strazburga opowiadają jeszcze o wiadomém tamże zdarzeniu następujące szczegóły: Już o godzinie 3. w nocy zapewnili sobie artylerzyści Prefekta i Generałów. Potém stanęli na środku placu artyleryjnego i ogłosili uroczyście Ludwika Napoleona, który przy téj ceremonii stał na ich czele i im hetmanił. Gdy następnie pułki piechoty się zbliżyły i powstańców otoczyły, rozwinęli chorągiew z orłem napoleońskim. Lecz czyn ten nie wydał żadnego skutku. Artylerzyści zatoczyli wprawdzie kilka dział, ale widząc, że im nikt nie sprzyja, ani razu nawet ognia nie dali.

Szwajcarya.

Z Bern, dnia 21. Październ.

Na wczorajszéj sessyi nadzwyczajnego Sejmu, Kanton rządzący zdał sprawę o środkach użytych celem wykonania uchwały z dnia 23. Sierpnia. Na wniosek Kantonu Zurich wyznaczono Kommissyą do naradzania się względem dalszych środków. Kommissya ta składa się z 5 członków, jako to Panów Burmistrzów: Hess, Burckhardt, Tillier, Radcy Sstanu Chambrier i Burmistrza Meyenburg.

Z dnia 23. Października.

Donoszą z Dell, iż ustała blokada granicy naszéj w tameczném okolicy, i że znowu związek między Szwajcarami i Francuzami nie doznaje przeszkody; co ma być skutkiem wielkiego nieukontentowania Francuzów mieszkających przy granicy. Podobne wiadomości odbieramy od granicy Neufchatel.

Rozmaite wiadomości.

Z Wiédnia. — Z drukarni OO. Mechitarzystów w Wiédniu wyszła „Jeografia powszechna" z obiedwoma półkulami Ziemi, w języku ormiańskim, wydana przez księdza pana Hunau, członka tegoż towarzystwa i missionarza w Suczawie. Dzieło swą dokładnością, oraz krótkością przechodzi dotychczasowe jeograficzne dzieła literatury ormiańskiéj, oraz przekonywa o szczególnym talencie i obszérnych wiadomościach autora. Na osobliwszą uwagę zasługują traktaty o wschodnich krajach, wyczerpane z rozmaitych rękopismów przez autora w różnych stronach krajów wschodnich. Spodziewać się należy, że to dzieło w licznych szkołach Konstantynopola, jako i innych miast wschodnich, zasłużoną znajdzie wziętość, równie też i poświęcającym się literaturze wschodniéj nie małą korzyść przyniesie.

Z Warszawy. — Wyszło z druku poema: *Towiany ogród litewski*, przez Cypryjana Leonowicza. — Dr. Pinner dnia 16. Paźdz. wy-

jeździł ztąd do Petersburga, ztamtąd uda się przez Sztokholm do Berlina. Następujące dzieła przez niego pisane, wyjdą w r. 1837. 1) Pierwszy tom 100arkuszowego *in folio* ogłoszonego tłumaczenia całego *Talmudu*, zawiera on traktat *Rerarshoth*; 2) 16sty tom *in folio*, 120arkuszowy traktatu *Baba mezia*; 3) Powstanie, rozszerzanie i utrzymanie się sekty izraelskiéj *karoimów*, ich teraźniejsze położenie, liczba i miejsca pobytu, stosownie do jego badań w podróżach w Rossyi, Austryi i Turczech uczynionych. 4) Dziennik jego podróży przez całe Niemcy, Francyją, Angliją, Włochy, Rossyją i Turcyją, z uwagami jeograficzno-historycznemi z szczególną uwagą na stan Izraelitów we wszystkich tych krajach, ich religijne, moralne i polityczne położenie, ich rozmaity sposób życia w stolicach, miastach, miasteczkach i wsiach; 2 tomy w listach.

Bulgaryn, autor rossyjski, uskarza się w pismach swoich, że pomimo nie małych kosztów i nakładów, teatr narodowy w Rossyi nie może stanąć na tym szczycie, na którymy już dawno być powinien.

W Pradze przez przebudowanie starego domu, pod Nr. 182. na tak zwanéj Małéj-Stronie, odkryto łuk dawnego mostu, który r. 1174 za Ładysława na rzéce Mołdawie postawiono. Był on tylko o 24 kroków od terazniejszego cokolwiek na północ oddalony.

W Prusiech na wysokiéj górze leżał głaz ogromny aby doświadczyć, czyby go gromem piorunu roztrzaskać nie można, wyżłobiono weń dziurę, i umocowano w niéj 28 stóp wysoką, zaostrzoną szynę żelaza. W dni kilka nadeszła chmura, a piorun, stoczywszy się gromnie po prostopadłéj szynie, roztrzaskał głaz w kawałki, co przekonało, że człowiek i piorunu do swoich zamiarów użyć może.

W Monachium jest wystawiony na publiczny widok mikroskop słoneczny, który 1,370,000 razy powiększa! Najmnieésza mucha pokazuje się oku większą od konia. Wstep 18 kr. srébr.

Pisma dzienne donoszą, że w teatrze Vaudeville w Paryżu wielce się podobała dramatyczna krotochwila, przez pp. Arago i Buquet napisana, jéj osnowa dąży ku téj prawdzie: Nie pogardzaj małémi, bo ci się ich względy potrzebnémi stać mogą; mysz zbawiła Lwa. Ta nowostka, mając w sobie ideę prawdy, nie prędko zgaśnie na scenie i miło widzów zabawiać będzie.

Pewien kupiec w Paryżu, zgubiwszy pugilares z 9,000 franków, obwieścił przez pisma publiczne zgubę swoję, i przyrzekł oddawcy 1000 frank. nagrody za poczciwość jego. Nazajutrz przyniósł mu jakiś nieznajomy człowiek puilares z dziewięcią banknotami. Uradowany kupiec, dotrzymując przyrzeczenia, dobył jednéj i dał ją oddawcy, ale ten upraszał, aby mu raczył dać tę kwotę w talarach; nie miał nic przeciw temu kramarz, i spełnił żądanie poczciwca, który skoro wziął pieniądze zniknął mu z oczu. Gdy poźniéj przyszło kupcowi zmieniać banknoty, pokazało się, że wszystkie fałszywe były, a tak miasto 9,000, stracił 10,000 franków.

W Bruxeli znajduje się koń mięso jedzący. Niedawno uwolnił się z uwiązania, i pożarł na wystawie przy jatkach dwa baranie pośladki.

Wyciąg z Berlińskiego kursu papierów i pieniędzy.

Dnia 8. Listopada 1836.	Papierami	Gotowizną
	po	po
Obligi długu państwa . .	$101\frac{1}{4}$	$101\frac{1}{4}$
Obligi bankowe aż do włącznie lit. H.	—	—
Zachodnio-Pruskie listy zastawne	—	$101\frac{1}{4}$
Listy zastawne W. Xięstwa Poznańskiego. . . .	$103\frac{1}{2}$	—
Wschodnio-Pruskie . . .	$102\frac{3}{8}$	—
Szląskie	—	$105\frac{7}{8}$